

На основу члана 87. Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма („Службени гласник РС“, бр. 20/2009 и 72/2009) вршећи овлашћења прописана чланом 84. став 2. цитираног закона, Комисија за хартије од вредности на 646. седници од 26.11.2009. године доноси

**СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИМЕНУ
ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ ПРАЊА НОВЦА И
ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА ЗА ОБВЕЗНИКЕ
У НАДЛЕЖНОСТИ КОМИСИЈЕ ЗА ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ**

Циљ смерница

Комисија за хартије од вредности (у даљем тексту: Комисија) је овлашћена одредбом члана 87. Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма (у даљем тексту: Закон) да самостално донесе смернице за примену одређених одредби Закона. Смернице за спречавање прања новца и финансирање тероризма (у даљем тексту: Смернице) су намењене јединственом примењивању одредаба Закона код:

1) друштва за управљање инвестиционих фондова која су овлашћена за обављање послова управљања инвестиционим фондовима предвиђена Законом о инвестиционим фондовима;

2) брокерско-дилерских друштва и овлашћених банака која су овлашћена за обављање послова у вези са посредовањем у куповини и продаји хартија од вредности и других финансијских инструмената - брокерски послови, послови маркет мејкера, портфолио менаџера, агента емисије, покровитеља емисије, инвестиционог саветника и други послови предвиђени Законом о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената;

3) кастоди банака које су овлашћене да обављају послове вођења рачуна хартија за рачун клијента и поступања по налогу клијената и друге послове предвиђене Законом о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената.

(у даљем тексту: обвезници).

Шта је сумњива трансакција?

Закон дефинише сумњиву трансакцију као трансакцију за коју обвезник и/или надлежно тело процене да, везано с њом или с особом која обавља трансакцију, постоје разлози за сумњу на прање новца или финансирање тероризма, односно да трансакција укључује средства произашла из незаконитих активности. Из одредби Закона као сумњиве трансакције могу се третирати све трансакције које су по својој природи, обиму, сложености, вредности или повезаности неуобичајене, односно немају јасно видљив економски или правни основ, или су у несразмеру са уобичајеним, односно очекиваним пословањем странке, и друге околности, које су повезане са статусом или другим карактеристикама странке. Као сумњиве, можемо третирати одређене трансакције странке, али и пословне односе. Оцена сумњивости одређене странке, трансакције или пословног односа заснива се на критеријима сумњивости, одређеним у Листи индикатора за препознавање странке и трансакција за које постоје разлози за сумњу на прање новца, односно Листи индикатора за препознавања странке и трансакција, код којих постоје разлози за сумњу на финансирање тероризма. Пописи индикатора су полазиште запосленима/овлашћеним лицима при препознавању сумњивих околности, повезаних са одређеном странком, трансакцијом коју странка изводи, или пословним односом који закључује, те стога запослени код обвезника морају бити упознати са индикаторима како би их у свом раду користили. Код процене сумњиве трансакције, овлашћено лице је дужно пружити сву стручну помоћ запосленима.

ОСНОВНА НАЧЕЛА БОРБЕ ПРОТИВ ПРАЊА НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Спровођење Закона и стандарда

При обављању своје регистроване делатности, обвезници морају поступати сагласно Законом прописаним обавезама, који уређују област откривања и спечавања прања новца и финансирања тероризма и обавезни су да осигурају поштовање прописаних мера и активности обвезника на свим нивоима, тако да се целокупно пословање обвезника обавља у складу са Законом.

Утврђивање и провера идентитета странке

Обвезници су дужни пре успостављања пословног односа или извршења трансакције изнад Законом утврђеног износа или у другим случајевима који су утврђени Законом, узети потребне податке о странци, како би утврдили и потврдили њен идентитет. Идентитет странке је могуће веродостојно утврдити и проверити искључиво из важећих, независних и објективних извора, као што су службени идентификациони документ, односно друге јавне исправе, која доказују истинитост идентитета странке (лични документи, службене исправе, оригинал или оверени документи из регистра, прибављање података непосредно од странке, утврђивање и провера идентитета заступника, прокуристе, пуномоћника правног лица, утврђивање и провера идентитета физичког лица путем квалификованог електронског сертификата, на основу изјаве о истинитости прикупљених података.

У случају када идентитет странке није могуће утврдити или проверити, као када није могуће утврдити стварног власника странке и када није могуће прибавити информације о сврси и намени пословног односа или трансакције и друге податке у складу са Законом, обвезник је дужан одбити успостављање пословног односа, односно одбиће учешће у закључивању трансакције и има обавезу да прекине све постојеће пословне односе са том странком (члан 8. став 2. Закона).

Сарадња са Управом за спречавање прања новца и Комисијом

У оквиру законских овлашћења, обвезници морају осигурати пуну сарадњу са надзорним органима – Комисијом и Управом за спречавање прања новца (у наставку текста: Управа). Сарадње између обвезника и надзорних органа, обавезна је посебно у случају достављања документације и тражених података, информација, а који се односе на странке или трансакције, код којих постоје разлози за сумњу у прање новца или финансирање тероризма. Сарадња је потребна и у случају обавештавања о било каквој активности или околностима, које су или би могле бити повезане са прањем новца или финансирањем тероризма.

Усвајање унутрашњих политика, поступака и унутрашње контроле

Обвезници морају израдити анализу ризика од прања новца и финансирања тероризма у складу са овим Смерницама. Анализа ризика треба да садржи процену ризика за сваку групу или врсту странке, пословног односа, услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакције.

Обвезници морају утврдити интерне поступке - анализу ризика од прања новца и финансирања тероризма за сваку групу или врсту странке, пословног односа, услуге које обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакције, посебно у делу:

- утврђивања идентитета странке, провере идентитета странке на основу докумената, података или информација прибављених из поузданих и веродостојних извора;
- утврђивања идентитета стварног власника странке и провера његовог идентитета у случајевима прописаним Законом;

- прибављања информације о сврси и намени пословног односа или трансакције и друге податке у складу са Законом,
- редовног праћења пословања и проверавања усклађености активности странке са природом пословног односа и уобичајеним обимом и врстом пословања странке.

Посебно је важно да сви запослени буду упознати са тим поступцима, да сагласно истим поступају, те да их користе приликом обављања послова. Интерни поступак обвезника обухвата: редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање запослених, механизме унутрашње контроле, поступке препознавања и обавештавањима о сумњивим трансакцијама, одговорност запослених за спровођење мера откривања и спречавања прања новца или финансирања тероризма.

Редовно стручно оспособљавање и едукација запослених

Обвезник је дужан да за вршење појединих радњи и мера за спречавање и откривање прања новца и финансирања тероризма, у складу са Законом, именује овлашћено лице и његовог заменика, осим у случају када обвезник има мање од четири запослена.

Обвезник који има мање од четири запослена није дужан да одреди овлашћено лице и да врши унутрашњу контролу у складу са Законом (члан 39. став 2. Закона).

Овлашћено лице и његов заменик за вршење појединих радњи и мера за спречавање и откривање прања новца и финансирање тероризма морају да испуњавају услове прописане члана 40. Закона, те да врше послове из члана 41. Закона.

Обвезник је дужан да обезбеди овлашћеном лицу услове прописане чланом 42. Закона.

Обвезник управи доставља податке о личном имену и називу радног места овлашћеног лица и његовог заменика, као и сваку промену тих података најкасније у року од 8 дана од именована.

Обвезници морају осигурати редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавања свих запослених који посредно или непосредно обављају послове спречавања или откривања прања новца и финансирања тероризма и који обављају послове, који су у погледу прања новца или финансирања тероризма више ризични, као и својих овлашћених лица, које је обвезник овластио за обављање послова на основу уговора, односно одлука.

Министар, на предлог Управе, ближе прописује начин вршења унутрашње контроле, чувања и заштите података, вођења евиденција и стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених код обвезника по Закону.

АНАЛИЗА И ПРОЦЕНА РИЗИКА

1. Намена анализе ризика

Сагласно Закону, ризик прања новца или финансирања тероризма представља ризик да ће странка злоупотребити тржиште хартија од вредности Републике Србије за прање новца или финансирање тероризма, односно да ће неки пословни однос, услуга коју обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакција бити посредно или непосредно употребљени за прање новца или финансирање тероризма.

У циљу спречавања изложености негативним последицама прања новца и финансирања тероризма, обвезник мора сагласно Закону, израдити анализу ризика која ће садржавати процену ризика за сваку групу или врсту странке, пословног односа, услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакције (члан 7. став 1. Закона).

Анализом ризика одређује се праг изложености (процена ризика) одређене странке, пословног односа, услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакције ризику за прање новца или финансирање тероризма.

Припрема анализе ризика је предуслов за спровођење прописаних мера анализе странке. Сагласно сврставању странке, пословног односа, услуге или трансакције у једну од категорија ризичности, зависи и врста анализе странке коју обвезник мора обавити у

складу са Законом (обична анализа странке, појачана анализа странке, поједностављена анализа странке - ниско ризична група).

Министар надлежан за послове финансија (у даљем тексту: министар) прописује критеријуме на основу којих обвезник сврстава странку, пословни однос, услугу или трансакцију у ниско ризичну групу за прање новца или финансирање тероризма, осим случајева наведених у овом закону, а у складу са техничким критеријумима прописаним признатим међународним стандардима.

2. Политика управљања ризицима и анализа ризика

Обвезник, односно његова управа, може, уколико је то потребно за спровођење одредби Закона, Правилника Управе за спречавање прања новца и Смерница, пре припреме анализе ризика прихватити адекватну политику управљања ризицима за прање новца и финансирања тероризма. Циљ прихватања такве политике је првенствено, да се на нивоу обвезника одреде она подручја пословање која су, с обзиром на могућност злоупотребе прања новца или финансирања тероризма, више или мање критична, односно да обвезник сам утврди и одређује главне ризике на тим подручјима и мере за њихово решавање.

3. Припрема анализе ризика

Анализа ризика је поступак у којем обвезник дефинише:

- оцену вероватности да се његово пословање може злоупотребити за прање новца или финансирање тероризма;
- критеријуме, на основу којих ће одређену странку, пословни однос, услуге у оквиру своје делатности или трансакцију сврстати као више или мање ризичну из подручја прања новца или финансирања тероризма;
- утврђивање последица и мера за ефикасно управљање таквим ризицима.

При припреми анализе ризика обвезник узима у обзир следеће критеријуме:

1. обвезник категорије ризичности обавезно изводи из критеријума ризичности, одређених у Смерницама на основу којих при спровођењу мера анализе странке, одређену странку, пословни однос, услугу коју пружа у оквиру своје делатности или трансакцију сврстава у једну од категорија ризичности, сагласно Смерницама,
2. обвезници при одређивању категорије ризичности могу, с обзиром на критерије ризичности одређене у Смерницама, сагласно својој политици управљања ризицима, одређену странку, пословни однос, услугу или трансакцију сами класификовати као високо ризичну за прање новца или финансирање тероризма и направити појачану анализу странке,
3. обвезник при одређивању категорије ризичности странака, пословних односа, услуга или трансакција, које су на основу Закона и Смерница одређене као високо ризичне, никако не сме класификовати као средње (обичне) или ниског ризика. Исто тако, не сме, у супротности са одредбама Закона и подзаконских аката или Смерница, сам проширити круг странака, пословних односа, производа или трансакција, које ће третирати као ниско ризичне.

Процена ризика, у смислу ових Смерница, треба да обухвати најмање следеће четири основне врсте ризика: географски ризик, ризик странке, ризик трансакције и ризик услуга. У случају идентификовања других врста ризика, а зависно од специфичности пословања - обвезник проценом треба да обухвати и те врсте ризика.

4. Географски ризик

Под географским ризиком подразумева се процена изложености ризику од прања новца и финансирања тероризма која зависи од подручја на коме се налази територија државе порекла странке, државе порекла већинског оснивача, односно власника странке или лица које на други начин врши контролни утицај над управљањем пословима странке

и над вођењем тих послова, као и државе порекла лица које са странком обавља трансакције.

Фактори на основу којих се одређује да ли поједина земља или географска локација носи виши ризик од прања новца и финансирања тероризма укључују:

- 1) државе према којима су Уједињене нације, Савет Европе или друге међународне организације примениле санкције, ембарго или сличне мере;
- 2) државе које су кредибилне институције (Financial Action Task Force-FATF, Савет Европе и др.) означиле као оне које не примењују адекватне мере за спречавање прања новца и финансирања тероризма;
- 3) држави која је на основу процене надлежних међународних организација (нпр. Светска банка, ММФ) означена као она која не примењује адекватне мере за спречавање прања новца и финансирања тероризма;
- 4) државе које су на основу процене надлежних међународних организација означене као државе са високим степеном организованог криминала због: корупције, трговине оружјем, трговине белим робљем или кршења људских права;
- 5) државе које су кредибилне институције означиле као оне које подржавају или финансирају терористичке активности или организације;
- 6) држави која је по процени међународне организације (FATF, Савета Европе и др.) сврстана међу некооперативне државе или територије (ради се о државама, односно територијама које, по оцени FATF, немају одговарајуће законодавство из области спречавања или откривања прања новца или финансирања тероризма, надзор државе над финансијским институцијама не постоји или је непримерен, оснивање или деловање финансијских институција је могуће без одобрења или регистрације код надлежних државних тела, држава подстиче отварање анонимних рачуна, односно других анонимних финансијских инструмената, мањкав је састав препознавања и обавештавања о сумњивим трансакцијама, законодавство не познаје обавезу утврђивања стварног власника, међународна сарадња је неефикасна или уопште не постоји).

Министар финансија, на основу овлашћења из Закона којим се уређује спречавање прања новца и финансирања тероризма утврђује листу држава које примењују међународне стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма најмање на нивоу стандарда Европске уније (тзв. бела листа), као и листу држава које уопште не примењују стандарде у овој области (тзв. црна листа). Ове листе обвезници користе ради процене ризика којима их може изложити странка која се налази на тим листама.

Процена и оцена ризика зависи и од локације обвезника, односно његових организационих јединица, што значи да ће бити различита код обвезника лоцираних у области коју посећује много туриста од оних који су лоцирани у руралном подручју, где се све странке и лично познају. Повећани ризици могући су на местима где је велика концентрација странаца или се врше бројне трансакције са странцима.

Повећан ризик од прања новца и финансирања тероризма носе и трансакције које се врше на оф-шор дестинацијама.

Странке из региона могу бити мање ризичне од странака ван региона, односно из држава с којима немамо никакве пословне односе.

5. Ризик странке

Обвезник самостално утврђује приступ ризику странке, на основу општеприхваћених принципа и сопствених искустава. На већи ризик могу указати активности које обављају следеће странке:

- 1) странке које пословну активност или трансакције обављају под неуобичајеним околностима, под чим се подразумева:
  - знатна и неочекивана географска удаљеност између локације странке и организационе јединице обвезника у којој странка успоставља пословни однос или врши трансакцију,

- често и неочекивано успостављање, без економског оправдања, пословних односа сличне врсте са више обвезника, као што је отварање рачуна код више обвезника, закључивање више уговора о чланству у краћем периоду и сл.,
  - чести трансфери средстава из једног фонда у други,
  - отказивање чланства одмах након закључења уговора о чланству у фонду,
  - захтев да се средства акумулирана на индивидуалном рачуну члана фонда исплате на текући рачун трећег лица, или на рачун лица на територији државе у којој се не примењују строги стандарди у области спречавања прања новца,
  - инсистирање на тајности трансакције и сл.;
- 2) странке код којих је, због структуре, правне форме или сложених и нејасних односа, тешко утврдити идентитет њихових стварних власника или лица која њима управљају, као што су нпр. оф-шор правна лица с нејасном власничком структуром и која није основала компанија из земље која примењује стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма који су на нивоу стандарда прописаних Законом;
  - 3) странке које обављају делатности за које је карактеристичан велики обрт и уплате готовине, (као што су превозници робе и путника);
  - 4) страни трговци оружјем и произвођачи оружја;
  - 5) нерезиденти и странци;
  - 6) стране финансијске институције земаља које не примењују стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма, осим оних које су основале групације из земаља с беле листе;
  - 7) странке које заступају лица којима је то делатност (адвокати, рачуновође или други професионални заступници), посебно кад је обвезник у контакту само са заступницима;
  - 8) спортска друштва;
  - 9) грађевинске фирме;
  - 10) фирме с несразмерно малим бројем запослених у односу на обим послова које обављају, које немају своју инфраструктуру, пословне просторије и др.;
  - 11) приватни инвестициони фондови;
  - 12) лица чију је понуду за успостављање пословног односа одбио други обвезник без обзира на који се начин сазнало за ту чињеницу, односно лица која имају лошу репутацију;
  - 13) странке чији је извор средстава непознат или нејасан, односно који странка не може доказати;
  - 14) странке за које постоји сумња да не поступају за свој рачун, односно да спроводе инструкције трећег лица;
  - 15) странке које су радње и мере познавања и праћења пословања клијената повериле трећем лицу;
  - 16) странке (физичка или правна лица) који се налазе на попису лица против којих су на снази мере Уједињених Нација или Савета Европе;
  - 17) странке са пребивалиштем или седиштем у ентитетима који нису субјект међународног права, односно нису међународно признати као државе (такви ентитети дају могућност фиктивне регистрације правног лица, омогућавају издавање фиктивних идентификационих докумената и сл.);
  - 18) странка која је страни функционер, односно лице која обавља или је обављало јавну функцију у страни држави или међународној организацији и то функцију :
    - шефа државе и/или владе и његовог заменика, односно помоћника,
    - изабраног представника законодавног тела,
    - судије врховног и уставног суда или другог судског органа на високом нивоу, против чије пресуде, осим у изузетним случајевима, није могуће користити редовни или ванредни правне лек,
    - чланове рачунског суда, односно врховне ревизорске институције и савета централне банке,
    - амбасадора, отправника послова и високог официра оружаних снага,

- члан управног и надзорног одбора правног лица које је у већинском власништву државе,
  - странка која је члан уже породице страног функционера: брачни или ванбрачни партнер, родитељи, браћа, сестре, деца и њихови брачни или ванбрачни партнер,
  - странка која је ужи сарадник страног функционера, односно свако физичко лице, која има заједничку добит из имовине или успостављеног пословног односа, или има било које друге блиске пословне односе са страним функционером,
- 19) странка је страно правно лице која не обавља или којој је забрањено обављање трговинске, производне или друге делатности у држави у којој је регистрована (ту се ради о правном лицу са седиштем у држави која је позната као оф-шор финансијски центар, и за коју вреде одређена ограничења код непосредног обављања регистроване делатности у тој држави);
- 20) странка је фидуцијарно или друго слично друштво страног права са непознатим или прикривеним власницима или управом (ту се ради о друштву страног права које нуди обављање заступничких послова за треће лице, тј. друштва, основана закљученим уговором између оснивача и управљача, који управља имовином оснивача, у корист одређених лица корисника или бенефицијара, или за друге одређене намене);
- 21) странка има сложену статусну структуру или сложен ланац власништва (сложена власничка структура или сложен ланац власништва који отежава или не омогућава утврђивање стварног власника странке, односно лица која посредно обезбеђује имовинска средства, на основу којих има могућност надзора, и које може усмерити или на други начин значајно утицати на одлуке управе или пословодства странке при одлучивању о финансирању и пословању);
- 22) странка је финансијска организација која за обављање својих делатности не треба, односно није обавезна добити лиценцу одговарајућег надзорног тела, односно, сагласно са матичним законодавством, није субјект мера на подручју откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма;
- 23) странка је непрофитна организација (установа, друштво или друго правно лице, односно субјект основан који не обавља привредну делатност) и испуњава један од следећих услова:
- има седиште у држави која је позната као оф-шор финансијски центар,
  - има седиште у држави која је позната као финансијски, односно порески рај,
  - има седиште у држави која није потписница Споразума о оснивању ЕУ,
  - међу њеним члановима или оснивачима је физичко или правно лице која је резидент било које од држава наведених у претходној тачки,
- 24) странка је страно правно лице, основано издавањем акција на доносиоца.

6. Ризик трансакције

Под ризиком трансакције подразумевају се следеће трансакције:

- 1) трансакције које знатно одударају од стандардног понашања странке;
- 2) трансакције које немају економску оправданост (нпр. учестало трговање хартијама од вредности када се куповина обавља полагањем готовине на наменске рачуне, а убрзо затим продаје испод цене - тзв. трговање хартијама од вредности с планираним губитком,
- 3) трансакције које се спроводе на начин којим се избегавају стандардни и уобичајени методи контроле,
- 4) трансакције које обухватају више учесника без јасне економске одређености, више међусобно повезаних трансакција које се обављају у краћем периоду или у више интервала узастопно у износу који је испод лимита за пријављивање Управи за спречавање прања новца;
- 5) позајмице правним лицима и, посебно, позајмице оснивача из иностранства правном лицу у земљи;
- 6) трансакције код којих странка очигледно прикрива прави основ и разлог спровођења трансакције;

- 7) плаћање за услуге за које на тржишту не постоји одредива вредност или цена;
- 8) трансакције код којих странка одбија да достави документацију;
- 9) трансакције код којих документација не одговара начину спровођења саме трансакције;
- 10) трансакције код којих извор средстава није јасан или се не може утврдити њихова веза с пословањем странке;
- 11) најављене блок трговине акцијама а нарочито када се као купци појављују новонастале компаније или компаније регистроване на оф-шор дестинацијама;
- 12) трговање акцијама на организованом тржишту које су биле предмет залогe по основу позајмица одобрених власницима акција-тзв. провлачење акција кроз берзу;
- 13) трансакције плаћања услуга партнерима странке који потичу са оф-шор дестинација а из документације се јасно види да роба потиче из земаља из окружења;
- 14) трансакција које су биле намењене лицима, односно субјектима против којих су на снази мере Уједињених нација или Савета Европе;
- 15) трансакције које би странка извршила у име и за рачун лица или субјекта против којег су на снази мере Уједињених нација или Савета Европе;
- 16) пословни односи који би били склопљени у корист лица или субјекта који се налази на попису лица или субјеката против којих су на снази мере ОУН или ЕУ;
- 17) пословни односи који укључују сталне или велике уплате новчаних средстава са или/и на рачун странке који је отворен у кредитној или финансијској институцији земље која није чланица ЕУ, односно пословни односи, које у своје име и за рачун странке, као пуномоћник склопи, односно обави страна кредитна финансијска или друга фидуциарна институција са седиштем у држави која није чланица ЕУ,
- 18) пословни односи склопљени без личне присутности странке код обвезника, а у вези са којом нису испуњени услови за спровођење поједностављене анализе странке.

Као трансакције, које представљају високи ризик за прање новца и финансирање тероризма, убрајају се и:

- уплата новчаних средстава с рачуна странке, односно исплата новчаних средстава на рачун странке, који је различит од рачуна који је странка навела при утврђивању идентификације, односно, преко којег уобичајено послује или је пословала (посебно ако се ради о плаћању у иностранству - трансакцији);
- трансакције намењене лицима са пребивалиштем или седиштем у држави која је позната као финансијски, односно порески рај,
- трансакције намењене лицима с пребивалиштем или седиштем у држави која је позната као оф-шор финансијски центар;
- трансакције намењене непрофитним организацијама које имају седиште у: држави, познатој као оф-шор финансијски центар, држави познатој као финансијски, односно порески рај.

7. Ризик услуга

Ризик услуга односи се на следеће ризичне услуге:

- 1) услуге које су нове на тржишту, тј. нису раније нуђене у финансијском сектору и морају се посебно пратити ради утврђивања стварног степена ризика;
- 2) електронско испостављање налога за трговину хартијама од вредности у случајевима које обвезник предвиди својом процедуром;
- 3) пружање услуга лицима с којима није претходно успостављен пословни однос у смислу Закона оних врста услуга за које је запослени у обвезнику на основу свог искуства проценио да носе висок степен ризика;
- 4) пружање услуга отварањем тзв. заједничких рачуна који мобилишу средства из различитих извора и од различитих клијената, а која се депонују на један рачун отворен на једно име;
- 5) авансно плаћање услуга код којих није извесно да ће услуга бити извршена.

б) као услуге које представљају високи ризик за прање новца и финансирање тероризма могу се сматрати и сви преносиви инструменти који гласе на доносиоца, али исто тако преносиви инструменти, издати на доносиоца или у корист фиктивног примаоца, индосирани без ограничења или у другим облицима који допуштају пренос наслова по предаји, и сви други непотпуни инструменти који су потписани, али без наведеног имена примаоца.

Обвезник, осим претходно наведених критеријума, при одређивању степена ризичности поједине странке, пословног односа, услуга или трансакције, зависно од специфичности пословања обухвата и друге врсте ризика односно друге критеријуме, као што су:

- величина, структура и делатност обвезника, укључивши и обим, структуру и сложеност послова које обвезник обавља на тржишту;
- статусна и власничка структура странке;
- присутност странке, односно ако странка није физички присутна при закључењу пословног односа или спровођењу трансакције;
- извор средстава која су предмет пословног односа или трансакције у случају странке која по критеријуму из Закона, спада под политички изложено лице;
- намена склапања пословног односа, услуге или извршења трансакције,
- познавање услуга и њено искуство, односно знање из тог подручја,
- друге информације које показују да странка, пословни однос, услуга или трансакција могу бити више ризични.

РАДЊЕ И МЕРЕ ПОЗНАВАЊА И ПРАЋЕЊА СТРАНKE

Међународни стандарди и Закон омогућавају обвезнику да, зависно од степена ризика од прања новца и финансирања тероризма, спроводи три врсте радњи и мера познавања и праћења странке – опште, поједностављене и појачане.

Странке, које с обзиром на искуство обвезника, представљају високи ризик за прање новца или финансирање тероризма су:

1. лица за које је Управа обвезнику издала налог да прати све трансакције и лица за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма и да достави податке сагласно одредбама члана 57. Закона,
2. лица за које је Управа обвезнику издала налог о привременом обустављању извршења трансакције (члан 56 Закона),
3. лица за које је Управа обвезнику продужила издати налог за праћење трансакција или лица;
4. лица за које је обвезник достављао податке Управи, јер су, у вези са тим лицем или трансакцијом коју је то лице обављало, постојали разлози за сумњу на прање новца или финансирање тероризма.

8. Опште радње и мере познавања и праћења странке

Радње и мере познавања и праћења странке је кључни превентивни елемент у оквиру откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма. Сврха спровођења мера познавања и праћења странке је да се на веродостојан начин утврди и потврди стварни идентитет странке и обухвата следеће: утврђивање и проверу идентитета странке, утврђивање стварног власника странке ако је странка правно лице, прибављање података о намени и предвиђеној природи пословног односа, услуге или трансакције и других података, сагласно одредбама члана 8. Закона.

Радње и мере из члана 8. Закона обвезник врши: при успостављању пословног односа, при вршењу трансакције у износу од 15.000 евра или више у динарској противредности, по званичном средњем курсу НБС, на дан извршења трансакције (у

даљем тексту: у динарској противвредности) без обзира да ли се ради о једној или више међусобно повезаних трансакција, када у вези са странком или трансакцијом постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма и када постоји сумња у истинитост или веродостојност прибављених података о странци и стварном власнику (члан 9. став 1. тач 1.) и 2) Закона.

Обавезник утврђује и проверава идентитет странке на основу веродостојних, независних и објективних извора, увидом у одговарајући идентификациони документ који је службени лични документ, оригинал или оверено решење регистра привредних друштава, непосредно, у присуству странке или његовог законског заступника, односно другог пуномоћника (само ако се ради о странци, правном лицу) код обвезника или посредно преко трећег лица.

Закон полази од основне претпоставке да одређене странке, пословни односи, производи или трансакције представљају веће, а други мање ризике од злоупотребе прања новца или финансирања тероризма. Зато Закон за одређене случајеве захтева посебно строге поступке за познавање и проверу странака или омогућава поједностављене мере за проверавање странака. Закон уводи, осим редовне анализе странке, још два различита начина анализе странке, и то: појачану анализу за странке за које постоји велики ризик за прање новца и финансирање тероризма и поједностављену анализу странке, која је допуштена у случају када постоји незнатни ризик за прање новца и финансирање тероризма.

Забрањено је успостављање пословног односа или извршења трансакције у случајевима прописаним чланом 26. Закона.

Забрањено је успостављање пословног односа или извршење трансакције у случају када идентитет странке није могуће утврдити, или када обвезник основано посумња у истинитост или веродостојност података, односно документације, којима странка потврђује свој идентитет, те у ситуацији када странка није спремна или не показује спремност за сарадњу са обвезником при утврђивању истинитих и потпуних података које обвезник захтева у оквиру анализе странке. Обвезник у таквом случају пословни однос не сме склопити, а већ постојећи пословни однос или трансакцију мора прекинути и о томе обавестити Управу.

9. Поједностављене радње и мере познавања и праћења странке

Закон даје могућност да обвезник предузме поједностављену анализу странке у случајевима из члана 9. ст. 1. и 2. Закона, као и у случајевима: када је ризик за прање новца или финансирање тероризма незнатан, када су подаци о странци која је правно лице или њен стварни власник транспарентни, односно јавно доступни, или када постоји, на државном нивоу одговарајући надзор над пословањем странке. То значи да обвезник у одређеном случају утврђује и проверава идентитет странке, али поступак је мањи него код општих радњи и мера или појачаних радњи и мера познавања и праћења странке.

Када Закон допушта да обвезник направи поједностављену анализу странке у случају када је странка обвезник на основу примљених података о странци и оцене ризичности странке за прање новца и финансирање тероризма, тада обвезник мора утврдити да ли је странка стварно испунила услове те да, сагласно Смерницама, представља незнатни ризик за прање новца или финансирање тероризма.

Обвезник не сме склопити пословни однос или извршити трансакцију пре него што утврди све чињенице потребне за оцењивање да ли се ради о поједностављеној анализи странке. Поједностављена анализа странке није допуштена када је у вези са странком или трансакцијом, дошло до сумње на прање новца или финансирање тероризма, односно ако је странка, сагласно оцени ризичности, уврштена у категорију високо ризичних странака (члан 9. став 1. тач. 3) и 4) Закона).

Обвезник може поједноставити радње и мере анализе странке само изузетно, у случајевима и под условима из чл. 32. и 33. Закона. Обвезници морају поштовати изузетке

из члана 32. Закона, ако у одређеном случају у вези са странком или трансакцијом, постоје разлози за сумњу на праће новца или финансирање тероризма.

10. Радње и мере познавања и праћења странке

Обвезник обавља радње и мере познавања и праћења странке:

- 1) Приликом успостављања пословног односа са странком (пословни однос је сваки пословни или други уговорни однос који странка успостави или склопи код обвезника и повезан је с обављањем делатности обвезника, нпр. уговор о обављању инвестицијских послова, уговор о отварању и вођењу хартија од вредности, уговор о посредовању, уговор о управљању финансијским инструментима). Изузетак је да се приступ другом фонду истог друштва за управљање инвестиционим фондовима не третира као склапање новог пословног односа.
- 2) При свакој трансакцији у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности, без обзира да ли се ради о једној трансакцији или више трансакција које су између себе очигледно повезане. Као трансакције које су међу собом логично повезане подразумевају се: две или више узастопне, између себе раздвојене трансакције, које заједно износе од 15.000 евра или више у динарској противвредности и које одређена странка извршава у корист исте треће особе за исту намену, две или више трансакција, које заједно износе 15.000 евра или више у динарској противвредности и које извршава више лица које су повезна родбински или капитално, у корист исте треће особе за исту намену.
- 3) Код сумње на веродостојност и истинитост претходно добијених података о странци или стварном власнику странке.
- 4) Увек када код трансакције или странке постоје разлози за сумњу на праће новца или финансирање тероризма, без обзира на вредност трансакције.

11. Појачане радње и мере познавања и праћења странке

Обвезници морају у случају када су одређена странка, пословни однос, услуга или трансакција категорисани као високо ризични за праће новца или финансирање тероризма, обавити појачане радње и мере познавања и праћења странке. Закон посебно дефинише да је као високо ризично за праће новца или финансирање тероризма потребно третирати: пословне односе склопљене с политички изложеном личношћу и случајеве када странка није била лично присутна при утврђивању и провери идентитета странке или ако је странка идентитет утврдило и проверило треће лице. За наведене случајеве, Закон је посебно одредио обим праћења пословања странке са посебном пажњом и применом додатних мера које обвезник мора предузети.

12. Појачана анализа стране политички изложене личности- страни функционер

Сагласно одредбама Закона, страни функционер као политички изложена личност представља, високо ризичну странку, те стога обвезник мора спровести анализу у свим случајевима када таква личност иступа као странка, која је сагласно критеријумима Закона и Смерница, дефинисана као страна политички изложена личност, пре склапања пословног односа или извршења трансакције.

Појачана анализа странке, осим мера редовне анализе странке из члана 8. став 1. Закона, подразумева спровођење додатних мера из члана 30. Закона и то:

1. прикупљање података о пореклу средстава и имовине који јесу или ће бити предмет пословног односа, односно трансакције и то из исправа и друге документације, коју подноси странка – ако те податке није могуће прибавити на описани начин, обвезник ће о њиховом пореклу узети ијаву непосредно од странке,
2. обавезно добијање писменог одобрења надређеног одговорног лица и то пре склапања пословног односа с таквом странком,

3. посебно пажљиво праћење трансакција и других пословних активности које код обвезника спроводи страна политички изложена личност, и то након склапања пословног односа.

Податак о томе да ли је конкретно лице страна политички изложена личност или не, обвезник добије из посебне својеручне потписане писмене изјаве коју странка испуни пре склапања пословног односа или извршења трансакције. Писана изјава мора бити састављена на српском и енглеском језику, те обвезник предлаже на потписивање свакој странци (странка физичко лице са сталним пребивалиштем у другој држави). Писмена изјава мора укључивати најмање следеће податке:

1. име и презиме, стално пребивалиште, датум и место рођења странке која склапа пословни однос или налаже трансакцију, те такође број, врсту и назив издаваоца важећег личног документа,
2. изјаву да ли је странка према критеријумима из Закона, функционер - политички изложено лице или не,
3. податке о томе о којој врсти политички изложеној личности се ради (да ли се ради о личности која делује или је у последњој години (или дуже) деловала на истакнутој јавној дужности, или о члану породице политички изложене личности, или о блиском сараднику политички изложене личности),
4. податке о времену обављања те функције, ако је странка лице која делује или је деловала у задњој години (или дуже) на истакнутој јавној дужности у иностраној држави,
5. податке о врсти јавне функције коју лице обавља или је у задњих годину дана (или дуже) обављало (председник државе, председник владе, амбасадор итд.),
6. податке о породичном односу, ако је странка члан породице политички изложене личности, која делује или је деловала у последњој години дана (или дуже) на истакнутој јавној дужности у иностраној држави,
7. податке о облику и начину пословне сарадње, ако је странка блиски сарадник лица која делује или је деловала у задњих годину дана (или дуже) на истакнутој јавној функцији у иностраној држави,
8. одредбу према којој странка дозвољава обвезнику, да у сврху провере истинитости података добијених изјавом, самостално провери податке о странци на основу увида у јавне или друге доступне евиденције података, односно да их провери непосредно код надлежних органа друге државе, при конзуларном представништву или амбасади те државе у Републици Србији, односно Министарству спољних полова Републике Србије,
9. својеручни потпис странке.

У случају сумње у истинитост података добијених изјавом, обвезник може податке додатно проверити увидом у јавне и друге, њему доступне податке (обвезник сам просуђује у коликој мери и у којем обиму ће као веродостојне и за анализу странке релевантним сматрати јавно доступне информације (података политички изложених лица), те податке може проверити и код: надлежних државних органа других држава, конзуларних представништава или амбасада страних држава у Републици Србији, односно при Министарству спољних послова Републике Србије.

За разлику од склапања пословног односа са странкама које имају пребивалиште у иностранству, код склапања пословног односа са странкама које имају пребивалиште у Републици Србији, обвезник не треба добити посебну изјаву о томе је ли странка политички изложено лице, већ обвезник, темељем добијених података о странци и јавно доступних информација, сам просуђује је ли странка политички изложена личност.

13. Утврђивање и провера идентитета без физичког присуства странке

Обвезник је дужан обавити појачане радње и мере познавања и праћења странке у случају да странка или њен законски заступник, при утврђивању или провери идентитета код склапања пословног односа, није лично присутан код обвезника или ако је идентитет странке утврдило и проверило треће лице.

Детаљна анализа странке, осим услова из члана 8. став 1. Закона, обухвата спровођење најмање једне од мера из члана 31. Закона, као и мере:

1. прибављање докумената, података или информација на основу којих обвезник може додатно проверити и потврдити веродостојност идентификационих докумената и података, на основу којих је био утврђен и потврђен идентитет странке (копија картице: текућег, жиро, девизног рачуна),
2. додатне провере добијених података о странци у јавним и другим доступним евиденцијама података,
3. прибављање одговарајућих референци од стране финансијске институција с којом странка има склопљени пословни однос;
4. додатна провера података и информација о странци, у држави, у којој странка има своје пребивалиште или седиште,
5. успостављање непосредног контакта са странком телефонски, или посетом овлашћеног лица обвезника у кући или седишту странке.

Код склапања пословног односа без присуства странке, када је идентитет странке утврдило и проверило треће лице, обвезник мора користити мере којима утврђује да је треће лице којој је обвезник поверио анализу странке са посебном пажњом, утврдило и проверило идентитет странке у њеној присутности.

Код склапања пословног односа без присуства странке обвезник мора, сагласно одредбама Закона, спровести мере којима утврђује да је странка, пре спровођења трансакције, прву уплату извршила на рачун који је странка на своје име или њен законски заступник у име странке, отворио или га има отвореног код банке са седиштем у Републици Србији, која има дозволу НБС за обављање банкарских послова.

Обвезник је дужан обратити посебну пажњу на сваки ризик од прања новца и/или финансирања тероризма који би могао проистећи из нових технологија које омогућавају анонимност (нпр. интернет банкарство) те успоставити политике и предузети мере за спречавање употребе нових технологија у сврху прања новца и финансирања тероризма. Политике и процедуре обвезника за ризик који прати пословни однос или трансакцију са странкама које нису физички присутне, примењују се и у пословању са странкама путем нових технологија, уз уважавање одредби члана 31. Закона.

14. Друге високо ризичне странке

Закон у одредбама члана 28. став 2. наводи да се појачане радње и мере познавања и прањења странке из чл. 29-31. Закона, смислено могу употребити и у другим случајевима високо ризичних странака, пословних односа, услуга или трансакција, када обвезник процени да би могао постојати висок степен ризика за прање новца или финансирања тероризма. Као употреба прописаних законских мера, а сагласно Смерницама, убраја се спровођење следећих мера:

1. обавезно претходно писано одобрење склапања таквог пословног односа или извршења трансакције од стране надређене особе код обвезника,
2. обавезно коришћење једне од следећих мера:
  - а) добијање документа, података или информација на основу којих обвезник додатно проверава и потврђује веродостојност идентификационих докумената и података, уз чију помоћ би био утврђен и потврђен идентитет странке,
  - б) додатно проверавање добијених података о странци у јавним и другим доступним евиденцијама података,
  - в) добијање референци од стране одговарајуће институције са којом странка има склопљени пословни однос,
  - г) додатна провера података и информација о странци код надлежних државних тела или других надлежних надзорних институција у држави, у којој странка има своје пребивалиште или седиште,

д) успостављање непосредног контакта са странком телефонски, или посетом овлашћеног лица обвезника у седишту односно месту пребивалишта странке,
3. обавезно праћење трансакција и других пословних активности које странка обавља код обвезника.

15. Прибављање података и документације од трећег лица

Код успостављања пословног односа обвезник може, под условима утврђеним овим законом, поверити вршење радњи и мера из члана 8. ст. 1. трећим лицима, при чему мора претходно проверити испуњава ли треће лице којој поверава анализу странке све услове (члан 25. Закона).

Треће лице дужно је да обвезнику на његов захтев, без одлагања достави копије исправа и друге документације на онсову којих је извршило радње и мере познавања и праћења странке и прибавило тражене податке о странци. Прибављање копије исправа и документације обвезник чува у складу са Законом.

Уколико је треће лице уместо обвезника спровело анализу странке, оно је одговорно за испуњавање обавеза из Закона, укључујући обавезу пријављивања сумњивих трансакција, те обавезу чувања података и документације.

Уколико обвезник посумња у веродостојност извршених радњи и мера познавања и праћења странке односно идентификационе документације, или у истинитост прибављених података о странци, захтеваће од трећег лица да достави писмену изјаву о веродостојности извршене радње или мере познавања и праћења странке и истинитости прибављених података о странци.

Иако је треће лице уместо обвезника спровело прибављање података и документације (анализу странке), обвезник и даље сноси одговорност за извршене радње и мере познавања и праћења странке

16. Спровођење мера откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма у пословним јединицама

Обвезник мора успоставити систем вођења јединствене политике откривања и спречавања прања новца и у својим пословним јединицама. У ту сврху обвезник је дужан да обезбеди да се Законом прописане мере откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма у вези са радњама и мерама познавања и праћења странке (анализом странке), обавештавања о сумњивим трансакцијама, вођење евиденција, унутрашње контроле, чување података и других битних околности повезаних са откривањем и спречавањем прања новца или финансирања тероризма у истом обиму спроводе и у пословним јединицама (члан 38. Закона).

Управа обвезника мора:

- да осигура да се са политиком откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма упознају све пословне јединице,
- да се преко руководиоца пословних јединица интерни поступци откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма, прихваћени на основу Закона, Правилника Управе за спречавање и прање новца и Смерница уграде у њихове пословне процесе,
- да спроводи сталан надзор и обезбеди ефикасност спровођења мера откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма, у пословним јединицама.

ПРАЋЕЊЕ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ СТРАНКЕ

17. Сврха праћења пословних активности странке

Редовно праћење пословних активности странке је кључно за утврђивање ефикасности спровођења прописаних мера у оквиру откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма. Сврха праћења пословних активности странке је утврђивање

законитости пословања странке и провера усклађености пословања странке с предвиђеном природом и наменом пословног односа, које је странка склопила код обвезника, односно са њеним уобичајеним обимом пословања. Праћење пословних активности странке дели се на 4 сегмента пословања странке код обвезника, и то:

- праћење и проверавање усклађености пословања странке с предвиђеном природом и наменом пословног односа,
- праћење и проверавање усклађености извора средстава странке са предвиђеним извором средстава који је странка навела при успостављању пословног односа код обвезника,
- праћење и проверавање усклађености пословања странке с њеним уобичајеним обимом пословања,
- праћење и ажурирање прикупљених докумената и података о странци.

18. Мере праћења пословне активности странке, ажурирање претходне и припрема нове оцене ризичности странке

За праћење и проверавање усклађености пословања странке са предвиђеном природом и сврхом пословног односа, које је странка закључила код обвезника, користе се следеће мере:

- анализа података о куповини и/или продаји хартија од вредности и других финансијских инструмената односно других трансакција за одређено раздобље са намером утврђивања да ли су, у вези с одређеном куповином или продајом хартија од вредности/финансијских инструмената или другом трансакцијом, присутне поједине могуће околности за сумњу на праће новца или финансирање тероризма. Одлука о сумњивости заснива се на критеријумима сумњивости, одређених у Листи индикатора за препознавање странке и трансакција код којих постоје разлози за сумњу на праће новца, односно листом индикатора за препознавање странке и трансакција код којих постоје разлози за сумњу на финансирање тероризма,
- ажурирање претходне оцене ризичности странке односно припрема нове оцене ризичности странке.

За праћење и проверу сагласности пословања странке са њеним уобичајеним обимом пословања, у обзир се узимају следеће мере:

- праћење вредности куповине или продаје хартија од вредности/финансијских инструмената, односно других трансакција изнад одређеног износа – обвезник ће сам одлучити који је то износ изнад којег ће пратити пословање странке, и то за сваку странку посебно с обзиром на категорију ризичности у којој се она налази (за спровођење ове мере обвезник може успоставити одговарајућу подршку информационог система),
- анализа одређене куповине или продаје хартија од вредности/финансијског инструмената, односно друге трансакције са становишта сумњивости на праће новца или финансирања тероризма, када збир продаја или куповина прелази одређену вредност. Анализа сумњивости куповине или продаје хартија од вредности/финансијских инструмената, односно других трансакција заснива се на критеријумима сумњивости, одређених у попису индикатора за препознавање странака и трансакција код којих постоје разлози за сумњу на праће новца, односно попису индикатора за препознавање странака и трансакција код којих постоје разлози за сумњу на финансирање тероризма.

За праћење и ажурирање прикупљених докумената и података о странци, обвезник предузима следеће радње:

- поновна годишња анализа странке, сагласно томе и предузима се један од облика мера познавања и праћења странке сагласно члану 27. Закона,
- поновна анализа странке, када постоји сумња о веродостојности претходно добијених података о странци или стварном власнику странке (ако је странка правно лице),
- провера податка о странци или њеном законском заступнику у јавном регистру,

- проверу добијених података непосредно код странке или њеног законског заступника или пуномоћника,
- провере пописа лица, држава и других субјеката, за које су на снази мере Уједињених нација или Европске уније.

19. Обим праћења пословних активности странке

Обим и интензитет праћења пословних активности странке зависе од оцене ризичности одређене странке, односно њеног сврставања у одређену категорију ризичности. Примерен обим праћења пословних активности одређене странке подразумева прописане мере праћења пословних активности странке, континуирано у оквиру услуга и трансакција, које обвезник врши за клијента.

Спровођење мера праћења пословне активности странке није потребна, ако странка није извршавала пословне активности (куповина и продаја хартија од вредности, финансијских инструмента или друге трансакције) при склапању пословног односа. Мере праћења пословних активности странке, категорисане сагласно Смерницама, у том случају ће обвезник спровести при првој следећој куповини или продаји хартија од вредности/ финансијског инструмента, односно другој трансакцији.

У својим интерним актима, обвезник се може, у складу са својом политиком управљања ризицима прања новца и финансирања тероризма, одлучити за чешће праћење пословних активности одређене врсте странака и донети додатан обим мера уз чију помоћ ће пратити пословне активности странке и утврђивати законитост њеног пословања.

САОПШТАВАЊЕ ПОДАТАКА

20. Достављање информација, података и документације Управи

У случају да одређена странка код обвезника изврши готовинску трансакцију, која износи 15.000 евра или више у динарској противвредности, обвезник мора, сагласно одредбама Закона, одмах по обављеној трансакцији, односно најкасније у року од три дана од дана извршења трансакције, податке о таквој трансакцији доставити Управи (члан 37. став 1. Закона).

Сагласно Закону, за одређене странке обвезници су дужни да Управи доставе податке у случајевима предвиђеним чланом 37. Закона и то:

- да Управи достави податке из члана 81. став 1. Закона увек када у вези са трансакцијом или странком постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, и то пре извршења трансакције, и да у извештају наведе рок у коме та трансакција треба да се изврши. У случају хитности то обавештење може се дати и телефонским путем, али се накнадно мора доставити обавештење Управи у писменом облику најкасније следећег радног дана – обавеза обавештавања о трансакцијама односи се и на планирану трансакцију, без обзира на то да ли извршена,
- ако обвезник због природе трансакције, због тога што трансакција није извршена или из других оправданих разлога не може да Управи достави податке из члана 81. став 1. Закона, дужан је да Управи достави податке чим то буде могуће, а најкасније одмах по сазнању за основе сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, те да писмено образложи разлоге због којих није поступио на прописани начин.

Дужност обавештавања наступа у случају када обвезник, при закључењу пословног односа или извршења трансакције, не може да утврди или провери идентитет странке на начин који је утврђен Законом, односно не може да утврди стварног власника странке или да добије податке о намени и предвиђеној природи пословног односа или трансакције, и друге податке које прописује Закон и Правилник Управе за спречавање прања новца.

Обавештење о сумњивој трансакцији мора бити достављено Управи на начин, у форми и у роковима како је то предвиђено Правилником Управе за спречавање прања новца.

Министар прописује услове под којима обвезник за одређене странке није дужан да Управи пријави готовинску трансакцију која износи 15.000 евра или више у динарској противредности.

21. Обавештавање о сумњивим трансакцијама

Запослени код обвезника који утврди да постоје разлози за сумњу на прање новца или финансирање тероризма, мора о томе одмах обавестити овлашћено лице за спречавање прања новца или његовог заменика. Обвезник мора организовати поступак пријаве сумњивих трансакција између свих организационих јединица и овлашћених лица, сагласно следећим упутствима да:

- детаљно одреди начин јављања података (телефоносним путем, телефаксом, сигурним електронским путем и сл.),
- одреди врсту података који се достављају (подаци о странци, разлозима за сумњу на прање новца итд.),
- одреди начин сарадње организационих јединица с овлашћеним лицем,
- одреди поступања са странком у случају привременог обустављања извршења трансакције од стране Управе,
- одреди улогу одговорног лица обвезника код пријаве сумњиве трансакције,
- забрани откривање података о томе да ће податак, информација или документација бити достављени Управи,
- одредити мере у погледу наставка пословања са странком (привремен престанак пословања, раскид пословног односа, обављање мере појачане радње и мере познавања и прањења странке и прањење будућих пословних активности странке и сл.).

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРЕПОЗНАВАЊЕ ОСНОВА СУМЊЕ

22. Обавеза састављања и примена листе индикатора

У складу са Законом, обвезник мора да изради листу индикатора за препознавање лица и трансакција за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма (члан 50. Закона).

Код израде листе индикатора за препознавање лица и трансакција узима се у обзир сложеност и обим извршења трансакција, неупобичајени начин извршења, вредност или повезаност трансакција које немају економски или правно основану намену, односно нису усаглашене или су у несразмери са уобичајеним односно очекиваним пословањем странке, као и друге околности које су повезане са статусом или другим карактеристикама странке.

Обвезник дужа је да приликом утврђивања основа сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма и других околности у вези са тим примењују листу индикатора.

Министар може прописати обавезно уношење појединих индикатора у листи индикатора за препознавање лица и трансакција за које постоје основи сумњи да се ради о прању нова или финансирања тероризма.

ЕДУКАЦИЈА И СТРУЧНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ

23. Обавеза редовног образовања

Сагласно одредбама члана 43. Закона, обвезник мора да осигура редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање свих запослених који обављају послове спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма, односно свих који обављају одређене послове на радним местима, која су или би могла бити посредно или непосредно изложена ризику за прање новца и финансирање тероризма, као и свих спољних сарадника и заступника, којима је, на основу уговора поверила обављање

послова, осим ако не спадају у самосталне обвезнике за спровођење мера откривања и спречавања прања новца и финансирање тероризма, сагласно члану 4. Закона.

Служба обвезника, надлежна за кадровске послове, у сарадњи с овлашћеним лицем, сваке календарске године, а најкасније до краја марта за текућу године, мора направити програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених за спречавање и откривања прања новца и финансирања тероризма. У програму се наводи:

1. садржај и обим образовног програма,
2. циљ образовног програма,
3. начин спровођења образовног програма (предавања, радионице, вежбе итд.),
4. круг запослених којима је образовни програм намењен,
5. трајање образовног програма.

У поступак стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених, обвезник је дужан да укључи и све нове запослене. У ту сврху обвезник организује посебан програм стручног образовања, оспособљавања и усавршавања за спречавање и откривања прања новца и финансирања тероризма. Програм мора обухватати најмање одредбе о обавези анализе странке, процене ризика за прање новца и финансирање тероризма, обавезу доставе прописаних података Управи за спречавање прања новца, индикаторе за препознавање странака и трансакција за које постоје разлози за сумњу за прање новца или финансирање тероризма, захтеве у погледу сигурности и чувања података, те поступке које, у сврху спровођења Закона, Правилника Управе за спречавање прања новца и Смерница, спроводи обвезник сам (интерни правилници и упутства).

Редовно стручно образовања, оспособљавања и усавршавања у оквиру одређеног обвезника може да спроводи овлашћено лице, његов заменик, односно друго стручно оспособљено лице, које на предлог овлашћеног лица, одреди управа обвезника.

УНУТРАШЊА КОНТРОЛА

24. Обавеза редовне унутрашње контроле

Сходно члану 44. Закона обвезник мора да успоставити редовну, систематичну унутрашњу контролу правилности и ефикасности спровођења прописаних мера откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма. Намена унутрашње контроле је утврђивање и елиминисање мањкавости при спровођењу прописаних мера откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма и побољшавање система откривања трансакција или странака за које постоје разлози за сумњу на прање новца или финансирање тероризма.

Контролу правилности и делотворности спровођења прописаних мера откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма, обвезници требају да спроводе путем редовних или ванредних надзора, у поступку спровођења унутрашње контроле сагласно Правилнику Управе за спречавање прања новца.

Министар ближе прописује начин вршења унутрашње контроле, чувања и заштите података, вођења евиденција и стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених код обвезника.

ЗАШТИТА И ТАЈНОСТ ПОДАТАКА

25. Заштита податак, тајност података и искључење од одговорности

Податке које добије и поступа с њима сагласно одредбама Закона, обвезник је дужан третирати као пословну тајну, односно у складу са Законом, законом којим се уређује тајност података, како је то одређено Правилником Управе за спречавање прања новца. Сви запослени па и друга лица, којима су ти подаци доступни на било који други начин, дужни су да осигурају тајност података.

Без обзира на наведено, као пословна тајна или као тајни податак према закону (обвезници их не смеју открити странци или трећем лицу) се убраја:

- податак о томе да су у вези са странком или трансакцијом утврђени разлози за сумњу на праће новца или финансирање тероризма, те да су ти подаци достављени Управи,
- податак о привременом обустављању извршења трансакције, односно сви детаљи у вези са тим,
- податак о налогу Управе за стално праћење финансијског пословања странке,
- податке о томе да је у вези са странком или трећим лицем уведена или би могла бити уведена истрага у вези са праћем новца или финансирања тероризма.

Дужност чувања тајности наведених податка не важи у случајевима: ако су подаци потребни за утврђивање доказа у поступку пред судом, ако доставу тих података писмено затражи, односно наложи надлежни суд или ако те податке од обвезника захтева Управа или Комисија, ради надзора над применом Закона.

Изузетак од начела чувања тајности података важи, такође, у случају кад је обвезник, према Закону дужан податке доставити Управи за спречавање праћа новца, при чему запослени код обвезника, странкама или трећим лицима не одговарају за штету, уколико су се понашали сагласно захтеву Управе, односно у случајевима наведеним у члану 75. Закона.

Приступ подацима, који су класификовани као пословна тајна или као тајни, мора бити ограничен. Обвезник у свом интерном акту мора детаљно навести услове и начин приступа тим подацима, при чему мора узети у обзир следећа упутства:

1. податке и документацију треба архивирати на начин и у облику који неовлашћеним особама онемогућава приступ и сазнање о њиховом садржају (у примереним техничким или физички сигурним просторијама за архиву, у закључаним ормарима и сл.).
2. право на увид у податке о странкама и трансакцијама, код којих постоје разлози за сумњу на праће новца и финансирање тероризма, односно сазнање о њиховом садржају, имају чланови управе и надзорног одбора обвезника, овлашћено лице за спречавање праћа новца и финансирање тероризма и његови заменици, руководиоци пословних јединица обвезника и друга лица које одреди управа обвезника,
3. документацију у којој се налазе наведени подаци, забрањено је фотокопирати, преписивати, прерађивати, објављивати или на било који други начин репродуковати, пре претходног писаног одобрења одговорног лица,
4. у случају копирања документације обвезник мора осигурати да из копије буде видљиво из које документације или дела документације је направљена копија, на видљивом се месту мора посебно означити да се ради о фотокопији, броју направљених фотокопија, датум израде фотокопија и потпис особе која је радила фотокопије,
5. запослени код обвезника су дужни спроводити поступак пријаве и одјаве својих личних лозинки на почетку, односно на крају обраде података, те употребом лозинке спречити неовлашћеним лицима приступ документима,
6. мора бити успостављен систем праћења приступа подацима и документацији, односно њихове обраде,
7. било какво преношење података дозвољено је искључиво у облику који неовлашћеним лицима онемогућава сазнање о подацима или преко сопствене курирске службе или у запечаћеној коверти препоручено с повратницом и слично, а у случају достављања електронским путем, употребом система за сигурно електронско пословање (криптовање или шифрирање порука и сл.),
8. запослени код обвезника су дужни доследно поштовати законе који уређују сигурност личних података и закона који уређују тајност података.

ЧУВАЊЕ ПОДАТАКА

26. Рок чувања података код обвезника

Када је у питању чување података обвезници су дужни да поступају сходно члану 77. Закона и да:

- податке и документацију у вези са странком, успостављеним пословним односом са странком и извршеном трансакцијом, које су прибављене у складу са Законом, Правилником Управе за спречавање прања новца и овим Смерницама, чувају најмање 10 година од дана окончања пословног односа, извршене трансакције.
- да податке и документацију о овлашћеном лицу, заменику овлашћеног лица, стручном оспособљавању запослених и извршеним унутрашњим контролама чувају најмање пет година од дана престанка дужности овлашћеног лица, извршеног стручног оспособљавања или извршења унутрашње контроле.

ЕВИДЕНЦИЈЕ

27. Вођење евиденција података

Обвезник води евиденцију података о странкама, као и пословним односима и трансакцијама из члана 9. Закона.

Садржај евиденција података о странкама, пословним односима и трансакцијама прописан је чланом 81. Закона

ОВЛАШЋЕНА ЛИЦА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПРАЊА НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

28. Овлашћена лица

За обављање послова откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма, наведених у Закону, обвезник мора именовати овлашћено лице и једног или више његових заменика. Обвезник мора осигурати да овлашћена лице при обављању послова из Закона поштује следеће податке:

1. даје стручну помоћ запосленима при оперативном спровођењу мера на подручју откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма,
2. саветује управу обвезника при формирању политике управљања ризицима за прање новца и финансирања тероризма,
3. континуирано обавештава управу обвезника са активностима обвезника о активностима у вези са откривањем и спречавањем прања новца и финансирања тероризма,
4. учествује са другим обвезницима при формирању јединствене политике откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма.

ПРАВНА ПРИРОДА И ВАЖЕЊЕ СМЕРНИЦА

Смернице се издају на основу члана 87. Закона и обвезујуће су за све обвезнике наведене у члану 84. став 2. Закона.

Комисија на основу члана 84. Закона код обвезника врши надзор над применом Закона, Правилника Управе за спречавање прања новца и ових Смерница од стране обвезника.

Обвезници морају најкасније до 31.12.2009. године ускладити своје пословање са садржајем Смерница и израдити интерне акте, сагласно одредбама Закона.

Смернице ступају на снагу дана 5.12.2009. године и почињу се примењивати
31.12.2009. године.
Број: 2/0-03-104/15-09
Београд, 26.11.2009. године